

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות לחסה חידוים ואקטוליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת לך לך שנת תשפ"ד

גיליון מספר 400

1. מדוע רק לאברהם אבינו היה פטור מיוחד של מצות כיבוד אב ואם?
2. מדוע בברכת אבות בשמונה עשרה זכה אברהם שחותמים בו ולא בשאר אבות?
3. איך יכול להיות שהניסיון של ללכת לארץ אחרת קשה יותר מלשחוט בן יחיד?
4. אדם שמלמד את בן חברו תורה האם קיים מצות פריה ורביה?
5. האם אברהם גייר אנשים או ברא אנשים? הוכח מפרשת השבוע?
6. תינוק שגדל בלי שידברו אתו בכלל באיזה שפה הוא ידבר? הוכח מפרשת השבוע!
7. באיזה עיר הייתה ישיבת שם ועבר?
8. איך אמר הקב"ה לאברהם שישנה את שמו משום שבשם זה הוא לא מוליד ילדים והרי הוא הוליד את ישמעאל?
9. אדם שקוראים לו אברהם האם מותר לקרוא לו אברם?
10. מדוע דווקא לאברהם וליעקב שינו את שמם וליצחק לא שינו את שמו?
11. ברית דחוייה שאינה בזמנה האם מותר לדחות הברית ליום היותר נח להורים? הוכח מפרשת השבוע!
12. כיצד היה מותר לאברהם אבינו למול עצמו ביום כיפור הרי מילה שלא בזמנו אינו דוחה יום כיפור?
13. כאשר מלים אדם גדול מי צריך לברך המוהל או הנימול?
14. האם כדאי לאמץ גוי קטן ולגיירו? הוכח מפרשת השבוע!
15. מתי הייתה ברית המילה של אברהם אבינו, בנץ החמה או בחצות היום? הוכח מפרשת השבוע!

חידות

1. איך יתכן שהטלת ביצה של תרנגולת, תתיר למול בשבת תינוק שנולד בין השמשות?
2. כיצד נקראת אשתו של רב שהוסמך? הוכח מפרשת השבוע!

אַחִינוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הַנְּתוּנִים בְּצָרָה וּבְשָׁבִיָּה
הַעוֹמְדִים בֵּין בָּיִם וּבֵין בִּיבְשָׁה הַמְּקוֹם יְרַחֵם עֲלֵיהֶם
וְיֹצִיאֵם מִצָּרָה לְרוּחָה וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאֲלָה
הַשְּׁתָּא בְּעֵגְלָא וּבְזֶמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

1. מדוע רק לאברהם אבינו היה פטור מיוחד של מצות כיבוד אב ואם?

הזה, וזולתם לא היה ולא נברא כדאמרינן בגמרא במסכת בבא מציעה (דף ל"ג ע"א) אבדת אביו ואבדת רבו, של רבו קודמת, שאביו הביאו לעולם הזה, ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא, ואמרינן במדרש רבה (פרק י"א) ראוי היה אברהם לברוא קודם אדם הראשון ולהיות יציר כפיו של הקב"ה, ולכך נברא באמצע הדורות כדי שישבול דורות שלפניו ושלאחריו, הרי דליצירת אברהם לא היה נצרך אב ואם כי היה ראוי להיות נוצר מיציר כפיו של הקב"ה ולא נוצר מהם כי אם לצורכם להיות סובל את הוריו ונושא את נושאי וזאלי הטעם של חיוב כיבוד אב ואם כשאר יליד אשה שאביו ואמו הביאו לעולם הזה לכן רק אותו פטר הקב"ה מכיבוד אב ואם ולא אחר.

הפנים יפות מבאר: אם אביו בחוץ לארץ אין מצות עליית הבן בארץ ישראל דוחה מצות כיבוד אביו, ודווקא לך אני פוטר משום דתרח אינו עושה מעשה עמך, אבל לאחר אין מצות עלייה לארץ ישראל דוחה את מצות כיבוד הורים, דהויא אמינה דהואיל ועלייה לארץ ישראל מצוה רבה היא, כמו שאמרינן בגמרא במסכת כתובות (דף ק"י ע"ב) כל הדר בח"ל דומה כמי שאין לו אלוה, ועוד אמרו חז"ל בגמרא במסכת יבמות (דף ו' ע"א) יכול אמר לו אביו הטמא או שאמר לו אל תחזיר יכול ישמע לו, ת"ל איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו כולכם חייבים בכבודי, וה"ל כיון שכולם מצווים על עליית א"י, לכך אמר ואין אני פוטר לאחר, וקצת ראייה שהרי נענש יעקב אביו ע"ה כ"ב שנה שביטל כיבוד אב ואם, כדאמרינן בגמרא במסכת מגילה (דף י"ז ע"א) ולא נענש על ישיבתו בחו"ל שלא עלה לא"י, אלא כיון ששניהם עבר בפעם אחד ונענש על החמורה דהיינו מצות כיבוד, לא נענש על מניעת עליית א"י, כיון שכבר נידון בחמורה.

ולענין נראה שבגוף דבריו של המדרש יש לעיין, שהרי אברהם לא היה חייב כלל לקיים את התורה, אם כן למה מתכוון המדרש באומרו שהוא פטור מצוות כיבוד אב ואם, הרי פטור מכל המצוות, ולפי השיטות שכן נח מחויב במצות כיבוד אב ואם אתי שפיר, אולם לפי השיטות שכן נח פטור מצוות כיבוד אב ואם מה כוונת המדרש, בעל כרחך כוונת המדרש שאפילו כל המצוות אתה רוצה להחמיר ולקיים יש ענין, אבל כאן לא שייך כלל מצוות כיבוד אב ואם, וקשה מדוע שונה אברהם מכל אדם? ואשמח לשמוע את תשובות הת"ח הקוראים ולומדים את הדברים.

2. מדוע בברכת אבות בשמונה עשרה זכה אברהם שחותרים בו ולא בשאר אבות?

הודיע מלכותו בעולם כשאומר אלוהי אברהם הוי כמו דאמר מלך העולם. א"כ צריך להתחיל באלוהי אברהם כדי שתהיה ברכה, נמצא חותרים ג"כ באברהם.

הגור אריה מתרץ: מפני שהבן בכח האב ואין האב בכח הבן, ולכך בחתימת אברהם יש חתימה יצחק ויעקב. ואלו דברים הם אמת למבינים, והוא דבר נעלם.

הערבי נחל (לך לך) מתרץ: שאנו מברכים מגן אברהם לפי שהוא היה הראשון שהתחיל להתקרב לה' מתוך עובדי עבודה כוכבים ופסילים, והיה צריך סיוע ברוחניות וגשמיות, ולמרות שרש"י מפרש בפרשת נח (וי ט"ו) שאברהם אבינו לא היה צריך סעד, מ"מ היינו אח"כ, אבל מתחלה מסתברא שוודאי הקדוש ברוך הוא עזרו הרבה, לכן מברכים אנו על זה להשם יתברך, אבל יצחק ויעקב שכבר הומשך עליהם רוח טהרה וקדושה, לכן בך חותרים.

בספר קרבן תודה מתרץ: משום שאברהם בעצמו חקר והשיג מציאות ה', מה שאין כן יצחק ויעקב שהיה להם סיוע מאמונת אביהם.

בספר ויגד יעקב מתרץ: אברהם אבינו העמיד עמוד גמילות חסד, יצחק עמוד העבודה על ידי העקידה, ויעקב איש תם יושב אהלים העמיד עמוד התורה, ולזה קאמר "יכול יהיו חותרים בכולן היינו בגלות האחרונה, שמא לא יזכו להיגאל ולחתום הגלות אלא אם יהיו להם כולן, תורה עבודה וגמילות חסדים תלמו דלומר והיה ברכה, בך חותרים, אף אם לא יהא להם ישוב הדעת לתורה ולתפילה, מחמת גודל הצרות, אף על פי כן תהיה חתימת וגמר הגלות בזכות החסד לבד.

"לך לך מארצך" (יב א).

איתא במדרש רבה (נח פרשה ל"ט ס"ק ז'): שהיה אברהם אבינו מיוחד ואומר אצא ויהיו מחללים בי שם שמים ואומרים הניח אביו והלך לו לעת זקנתו, אמר ליה הקדוש ברוך הוא לך אני פוטר מכיבוד אב ואם ואין אני פוטר לאחר מכיבוד אב ואם, ולא עוד אלא שאני מקדים מיתתו ליציאתך, בתחילה וימת תרח בחרן ואח"כ ויאמר ה' אל אברם.

והקשו המפרשים: וכי משא פנים יש בדבר, מדוע רק אברהם היה פטור מצוות כיבוד אב ואם ולא שאר בני האדם?

החיד"א בספרו דבש לפי (מערכה א אות ל"ט) בשם מהר"י סגל בשם ספר בגדי אהרן, והחתם סופר, והבניין דוד ביאור: שכל הטעם שיש חיוב לכבד את אביו ואמו, הוא על פי מה דאמרינן בגמרא במסכת קידושין (דף ל' ע"ב) שלשה שותפים באדם לכן יש לך חיוב לכבד, ולכן אמרינן בגמרא דהשווה כבודם למקום כיון דהם שותפים באדם, ולפי זה לכאורה לאברהם גם היה מחויב לכבד את אביו בשביל חלקו, אלא דאמרינן בגמרא במסכת בבא מציעה (דף כ"ב ע"א) כל מי שמציל דבר מן הנהר או מן האריות הרי אלו שלו לפי שנתאשו הבעלים וקונה מן ההפקר, ולפי זה גם כאן שאביו ואמו הפקירו לשריפה שתרח מסרו לנמרוד, והקב"ה הצילו וקנאו לגמרי, ואין לאביו ואמו חלק בו, ולכן הוא פטור, ואין לאחר פטור, לפי שאחר מחויב לכבד את אביו ואמו משום חלקם.

והחיד"א מיישב על פי זה דבר נפלא: מה שמצינו בגמרא במסכת סנהדרין (דף מ"ח ע"א) שחזקיהו המלך ע"ה גרר עצמות אביו על מטה של חבלים, והודו לו חכמים, וזאת משום שאחז אביו ויתר על חלקו כאשר הוא מסר אותו למולך.

השואל ומשיב בספרו דברי שאול (מהדורה קמא דף י"ב ע"ב) מבאר: שכל ענין כיבוד אב ואם לפי שהם ילדוהו וגדלוהו והביאו לשלימות, אבל אברהם אבינו ששלימותו היה בעצמו והוא הכיר את בוראו בלי הערה, וא"כ לא שייך מצות כיבוד שאף העכו"ם שמכבד את אביו הוא לאשר לומדו ענין שליתותו כפי אמונתו, אבל אברהם אבינו מאז שהחל להכיר את בוראו לא היה לו אב שאביו היה גוי והוא היה כקטן שנוול ואין לו יחס, וזה מה שאמרו חז"ל אין קורין אבות אלא לשלושה שהם היו הראשונים באמונה, ואם כן לא שייך בו מצות כיבוד.

הגאון רבי יהונתן אייבשיץ בספרו דברי יהונתן מתרץ: שכל הטעם של מצות כיבוד אב ואם הוא לפי שהם הביאוהו לעולם

"ויאמר יהוה אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה" (יב א).

והנה אמרינן בגמרא במסכת פסחים (דף ק"יז ע"ב) אמר רבי שמעון בן לקיש "ואעשך לגוי גדול" זהו שאומרים אלוהי אברהם, "ואברכך" זהו שאומרים אלוהי יצחק, "ואגדלה שמך" זהו שאומרים אלוהי יעקב, יכול יהו חותרים בכולן תלמוד לומר "והיה ברכה" בך חותרים, ואין חותרים בכולן.

וכתבו הקרבן נתנאל בגמרא במסכת פסחים פרק ערבי פסחים (אות ז') וכעין זה כתב גם כן הגור אריה: שלא הייתה הווה אמינה שיחתמו את הברכה בכולם, דהרי איתא בגמרא במסכת ברכות (דף מ"ט ע"א) שאין חותרים בשנים אלא רצה לומר באחד מהם, ולא דווקא באברהם.

ובבאר מים חיים (פרשת לך לך) הקשה: איך יכול להיות שהקב"ה הבטיח לאברהם שיאמרו כך בתפלה והרי נוסח התפלה בוודאי תקנת דרבנן הוא ולא מן התורה?

והקשו הקרבן נתנאל במסכת פסחים (פרק י סימן ל"א אות ז) ובגור אריה (שם) ובספר בערבי נחל (לך לך): מדוע בברכת אבות בתפילת שמונה עשרה תיקנו שיהיו חותרים דווקא באברהם ולא בשאר אבות?

הקרבן נתנאל בגמרא במסכת פסחים (פרק י סימן ל"א אות ז) מבאר: משום דחתימת ברכה צריך להיות מעין פתיחה, ובאברהם אבינו צריך להתחיל את הברכה כמו שכתבו תוספות ורבינו יונה בגמרא במסכת ברכות (דף מ' ע"ב) דהא ברכה שאין בו מלכות לאו ברכה וכל ברכות שמונה עשרה אין פותחים בברוך שהמה סמוכות לברכה ראשונה. ותירצו דכיון דאברהם

3. איך יכול להיות שהניסיון של ללכת לארץ אחרת קשה יותר מלשחוט בן יחיד?

לקיים מצות ה' כאשר כתב באור החיים לפרש בזה הפסוק וילך אברם כאשר דיבר אליו ה', אי"כ היא העבודה בסתר ולא בגלוי, לא כן הניסיון השני לך לך אל ארץ המוריה היה העבודה במסירות נפש בגלוי לעיני כל שהלך לשחוט את בנו יחידו ועל ידי זה ילמדו גם העולם גם העולם לעשות כן, כמו שאמרו חז"ל בגמרא במסכת תענית (דף ט"ז) והובא גם כן ברש"י ומשום הכי נקרא מוריה שמשם יצא הוראה לישראל, דהיינו שיצאה הוראה לעולם ללמוד מאברהם אבינו למסור נפשו ונפשות בניו אפילו בן יחידו למען רצון השי"ת, ולפי זה מובן המדרש שני פעמים כתיב לך לך ואין אנו יודעים איזו חביבה אם השנייה או הראשונה היינו אם הראשונה חביבה דהוא העבודה בסתר או השנייה חביבה שהיה עבודה בגלוי, ומסיק מן מה דכתיב אל ארץ המוריה, השנייה חביבה מראשונה, היינו מדכתיב המוריה דצאה על ידי אברהם הוראה לעולם לעשות כמעשהו היא שניה חביבה מהראשונה, דבעושה בנגלה יש מעלה לנו ולבנינו עד עולם ללמוד גם כן לעשות את כל דברי התורה הזאת.

הכתב סופר מדרך: לכאורה הראשון גדול שהרי אז עדיין לא ראה טובות ה' עליו, וכי מקיים הוא הבטחתו כי לא איש אל ויכזב, משא"כ בניסיון האחרון שכבר ראה חמלת ה' עליו וכבר נוכח לדעת כי הקב"ה אומר ועושה גוזר ומקיים הבטחתו, ולעומת זאת מצד שני נראה הניסיון השני גדול שהרי הלך להקריב לקרבן את בנו יחידו אשר אהבו, לזה אמר מן מה דכתיב אל ארץ המוריה ולא הוסיף שום הבטחה לטובה על זה היא שניה חביבה מן הראשונה שהרי בניסיון הראשון נאמר לו להנאתך ולטובתך וכמו שאמר לו בפירוש ואעשך לגוי גדול.

4. אדם שמלמד את בן חברו תורה האם קיים מצות פריה ורביה?

בספר אהבת ציון לבנו של הנודע ביהודה (דרוש ט' ד"ה מה יקר) כתב בשם אביו, שאם כתוב בגמרא שנחשב "כאילו ילדו" יוצא אם כן שהוא מקיים בזה מצוות פריה ורביה.

וכן כתב הגר"י ענגיל בגיליוני השי"ס בגמרא במסכת סנהדרין (שם) להוכיח ממה שנאמר בגמרא במסכת ברכות (דף מז ע"ב) אמר רבי אמי שני תלמידי חכמים המחדדים זה את זה בהלכה מצטרפים לזימון, ובתוספות הרא"ש ביאר שהלכה חשובה כמו אדם שלישי, אם כן מבואר שדברי תורה היוצאים מהלומדים חשיבי כגברא.

אולם הגר"ש קלוגר בהג"ה על דברי השולחן ערוך (אהע"ז סימן א' סק"א) הסתפק בזה, והביא מה שנאמר בגמרא במסכת מגילה (דף יג ע"א) וכן בגמרא במסכת סנהדרין (דף ט ע"ב) שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, והסתפק האם מקיים בזה מצוות פרו ורבו. ובסוף דבריו מסיק הגר"ש קלוגר שזה תלוי במחלוקת הדרשה והט"ז (יו"ד רמ"ב) שדעת הדרשה שכל מקום שנאמר בחז"ל "כאילו" אין המוקש שווה אל המקוש, ואילו דעת הט"ז שהמוקש שווה אל המקוש. ואם כן לפי דברי הט"ז המגדל יתום בתוך ביתו יוצא ידי חובת מצוות פרו ורבו, ולפי זה יוצא שגם כאשר אדם מלמד את בן חברו מקיים בזה פרו ורבו.

רבי שלמה אלקבץ זצ"ל בספר ברית הלוי (על הגדה של פסח פרק חמישי) כתב: המלמד תורה לחבירו משפיע בו חלק נשמתו ממש וזהו סוד תלמידים נקראים בניס ואבדת רבו קודמת, ומזה ימשך כי שני תלמידים הלומדים מרב אחד יהיו שווים לשני אחים.

5. האם אברהם גייר אנשים או ברא אנשים? הוכח מפרשת השבוע?

אולם הראב"ד בפירושו לספר יצירה מבאר שאברהם אבינו ממש ברא ועשה בריאות על ידי צירופי שמות, והם אלו "הנפש אשר עשו".

בספר יצירה שכתב אברהם אבינו (פ"ו מ"ח) כתב כן וז"ל: "וכיון שצפה אברהם אבינו ע"ה והביט וראה וחקר והבין וחקק וחצב וצרף ויצר ועלתה בידו, נגלה אליו אדון הכל הושיבו בחיקו ונשקו בראשו קראו אוהבו ושמו בשמו וכתר לו ברית לו ולזרעו עד עולם שנאמר והאמין בה' ויחשבה לו צדקה", ע"כ.

וכתב הראב"ד (שם) "וכיון שצפה אברהם אבינו והביט וראה וחקר והבין וחקק וחצב וצרף ויצר ועלתה בידו, כי יש נמצאים נעלמות והן י"ס והתחיל לבחון זה עד שחקק בחכמתו וחצב בבניתו אותיות הקודש, וצרף ועלתה בידו הבריאה שנה" את הנפש אשר עשו בחרף", מלמד שנתעסק אברהם אבינו ע"ה בצירוף האותיות של ס"י.

אמרינן במדרש רבה (לך לך פרשה ל"ט): אמר רבי לוי שתי פעמים כתיב לך ואין אנו יודעים אי זו חביבה אם השנייה אם הראשונה, ממה דכתיב אל ארץ המוריה הוי השנייה חביבה מן הראשונה.

יש להקשות: יש להבין לכאורה איזה הווה אמינה יש שאנו נאמר שהניסיון של לך לך מארצך יותר חביב מהניסיון של העקידה שאבא הולך לשחוט את הבן שלו?

הבניין דוד מתרץ: יש צדיק עובד ה' במסירות נפש אבל כל מעשיהו הוא בהסתר ויש צדיק דעבודתו בגלוי לפני עין כל, והנה לפי השקפה הראשונה העושה בסתר משובח יותר, מהעושה בגלוי עיני.

בספר ישמח משה (פרשת נח) כתב: אמנם העובד בגלוי משובח יותר כי בניו ובני אדם ילמדו ממנו לעבוד גם כן את השי"ת, כמו שפירש הגה"ק שר שלום מבעלז"ל את הפסוק "הנסתרות לה' אלוהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" (דברים כ"ט כ"ח) והכוונה היא שאדם העובד את השי"ת בהסתר השי"ת יודע, אבל העולם אינם יודעים ללמוד ממנו דרכי השי"ת, וזהו הנסתרות אם עובד ה' בנסתר עבודתו הוא לה' אלוקיני, אבל והנגלות אם עובד ה' בנגלה יש מעלה לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, ללמוד מהצדיק שגם אנחנו נעבוד את השי"ת, והנה הניסיון הראשון שאמר הקב"ה לאברהם שילך מארצו ומבית אביו, לעיני כל לא היה נראה לניסיון גדול דהא השי"ת הבטיחו עם ברכת כל טוב א"כ כדאי הוא לעזוב ארצו, אבל באמת מחשבתו של אברהם אבינו היה לטובה ולא הלך למען יקבל את הברכות רק הלך

"וייקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבואו ארצה כנען" (יב ה)

אומרת הגמרא במסכת סנהדרין (דף יט ע"ב) כל המלמד בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, שנאמר ואלה תולדות אהרן ומשה, אהרן ילד ומשה לימד לפיכך נקראו על שמו. וממשיכה שם הגמרא ואומרת (דף צט ע"ב) כל המלמד את בן חברו תורה מעליו עליו הכתוב כאילו עשאו, שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן.

"וייקח אברם את כל רכושם ואת הנפש אשר עשו בחרן" (יב ה) מי היו הנפשות אשר עשו בחרן? רש"י כתב שהם היו בני האדם שאברהם הכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאו. מקור דבריו של רש"י ממה שנאמר במדרש בבראשית רבה (לט יד): אמר רבי אלעזר בן זימרא אם מתכנסים כל באי העולם לברוא אפילו יתוש אחד אינן יכולים לזרוק בו נשמה ואת אמר "ואת הנפש אשר עשו"? אלא אלו הגרים שגיירו, ואם כן שגיירו למה אמר "עשו"? אלא ללמדך שכל מי שהוא מקרב את העובד כוכבים ומגייירו כאלו בראו, ויאמר "אשר עשה", למה נאמר "אשר עשו"? אמר רב הונא אברהם היה מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, ע"כ. אם כן מבואר בדברי המדרש ש"הנפש אשר עשו" הם היו הגרים שאברהם ושרה גיירו והכניסו אותם תחת כנפי השכינה.

אזני כי באמת התחיל פעם לברוא גולם אלא שבאמצע עשייתו חלפה ועברה "תמונה אחת" מעל ראשו ולפיכך הפסיק לעשותו עוד "כי אמרתי מסתמא מן השמים".

6. תינוק שגדל בלי שידברו אתו בכלל באיזה שפה הוא ידבר? הוכח מפרשת השבוע!

סילון אחד של שמן וסילון אחד של סולת. והרד"ל מביא (אות ח') ממה שהרמב"ם בפירוש המשניות ריש מסכת תרומות שכתב שסיבת האילמות הוא חרשות ממעי אמו ולא ישמע מה שמדברים, וא"כ לדבריו קטן המתגדל יחיד במערה כאברהם היה לו להיות אילם לגמרי עד שיצא לאוויר העולם וישמע אחרים מדברים, והנס היה שידע מעצמו לדבר לשון הקודש. הג"ר יהושע פולק זצ"ל בספרו בנין יהושע על אבות דרבי נתן (לו ב הודפס בש"ס ווילנה) שמביא בשם הרמב"ם "אם לא נדבר בתינוק הנולד שבעה שנים שום דיבור, כאשר יגדל ידבר מאליו לשון הקודש שהתולדה הוא מבטן".

7. באיזה עיר הייתה ישיבת שם ועבר?

ואולם ישנה מסורת שבית מדרשם של שם ועבר נמצא בעיר צפת.

בספר עדן ציון (מקומות הקדושים אות ד' סי' ה' עמוד כז) נאמר "שבצפת מחוץ לשכונת היהודים במזרחית דרומית בשכונת הישמעאלים (כיום זה במעלה רח' הפלמ"ח) נמצא מערה אחת גדולה וסמוך לה בנין נאה ובתים נאים ואת המערה קורין הערביים "אולאד יעקב" פירוש בני יעקב, שאומרים שבו המערה בכה יעקב על בנו יוסף, וההמון קורין את כל המקום הזה "מדרש שם ועבר", שם במערה קבור רבי דוסא בן הרכינס ואביו ושאר צדיקים".

וכאן הוא המקום להביא עובדה מעניינת שאחד מחכמי ג'רבא, הגאון רבי סאסי הכהן זצ"ל (נפטר בשנת תשל"א) שעלה לארץ בשנת תשט"ו, והתיישב בעיר צפת, היה לומד תורה במערה זו, ושם התחדשו לו חידושים רבים, והעלה אותם על גבי הכתב, וקרא שם ספרו "מדרשו של שם ועבר" ובדף השער כותב: "בו יבואו חידושים וביאורים על מסכת קידושין עם מפרשיה ראשונים ואחרונים עם חידושי תורה על החומש, אשר עלו במצודתי מידי לומדי במערת שם ועבר צפת, וקראתי שמו מדרשו של שם ועבר, על שם המקום שחיברתי בו".

8. איך אמר הקב"ה לאברהם שישנה את שמו משום שבשם זה הוא לא מוליד ילדים והרי הוא הוליד את ישמעאל?

(י) אמר לו אברהם להקב"ה המזל דוחקני ואומר לי אברם אין את מוליד, אמר לו הקב"ה כדברך, אברם אינו מוליד אברהם מוליד, משמע שבראוי ליורשו קמירי, והיתה תשובתו יתברך אמת הראו לך כל זמן שהיה שמך אברם, אבל כשישתנה שמך בשם אברהם, תוליד בן הראוי ליורשך, והראיה הגמורה על זה, שאחר זה מיד נאמר לו פסוק י"ג "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך" שפירושו זרעך הראוי ליורשך, שאלו היה דבורו זה על סתם זרעו, היה מחוייב מזה שיהיה גם ישמעאל ובניו בכלל הגזרה הזאת.

האור החיים מתרץ: נראה להיות שיעקר בנים של אברהם הם אשר תוליד לו שרה דכתיב כי ביצחק וגוי ואברהם אבינו ע"ה ידע זה ברוח הקודש כי ישמעאל אינו אלא בירורי פסולתו של יצחק וראה במזל כי עיקר זרעו לא יצא לעולם כי מן הסתם לא יגיד המזל אלא על איש עם בת זוגו, ולזה אמר אברם אינו מוליד כי לידת ישמעאל אינו לידה כאומרו כי ביצחק יקרא לך זרע, ובוזה יתיישב למה בתשובת ה' אליו הזכיר שרה כי היא עיקר לידת אברהם.

9. אדם שקוראים לו אברהם האם מותר לקרוא לו אברם?

אברהם. רבי אליעזר אומר: עובר בלאו, שנאמר: ולא יקרא עוד [את] שמך אברם. אלא מעתה הקורא לשרה שרי הכי נמי? – התם, קודשא בריך הוא אמר לאברהם: שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה. – אלא מעתה, הקורא ליעקב יעקב הכי נמי? – שאני התם, דהדר אהדריה קרא, דכתיב ויאמר אלוהים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב. מתיב רבי יוסי בר אבין ואיתימא רבי יוסי בר זבידא: אתה הוא ה' האלוהים אשר בחרת באברם! – אמר ליה: התם נביא הוא דקא מסדר לשבחה דרחמנא מאי דהוה מעיקרא" (רש"י: מסדר שבחה – דמעיקרא אשר בחרת בו להיות שמו אברם – ושמת שמו אברהם). ויש לחקור האם קימ"ל להלכה כן שאסור לקרוא

ובהקדמת הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל על ספרא דצניעותא, שכתב על רבו הגר"א זצ"ל כתב וז"ל: "בספר יצירה הייתה משנתו סדורה לו מימי ילדותו בגירסה ברורה ועמקות נורא, וגילה הגר"א את

"ויבא הפליט ויגד לאברם העברי והוא שוכן באלוני מרמא האמרי אחי אשכול ואחי ענר והם בעלי ברית אברם" (יד יג).

במדרש בבראשית רבה (מב ח) מובא מחלוקת מדוע אברהם נקרא "העברי", דעת רבנן שהוא מעבר הנהר ושהוא מדבר בלשון עברי.

מובא בפרקי דרבי אליעזר (פכ"ו) שאברהם אבינו דיבר לשון הקודש מקטנותו ממש, וכך כותב הפרקי דברי אליעזר וז"ל: "כשנולד אברהם בקשו כל גדולי המלכות להרגו ונחבא מתחת לארץ שלש עשרה שנה שלא ראה לא שמש ולא ירח, לאחר שלש עשרה שנה יצא מתחת לארץ מדבר בלשון הקדש".

הרד"ל על הפרקי דרבי אליעזר (אות ו') הביא מדברי רבנו בחיי כשהיה במערה נעשה לו נס ונפתח לו מתחת לארץ שני סילונוט,

"ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון" (יד יח) בתרגום יונתן בן עוזיאל, מובא: שהמלך הצדיק הוא שם בן נח מלך בירושלים, יצא לקראת אברם, והוציא לו לחם ויין, ובזמן ההוא היה משרת לפני אל עליון.

וכן מובא בדברי רש"י (להלן לח כד) שתמר הייתה בתו של שם, ולכן דנו אותה בשריפה, כמו דין בת כהן שזינתה שדינה בשריפה.

וכידוע לשם בנו של נח, ולעבר הייתה "ישיבת שם ועבר", במדרש רבה (פרק מג) מובא, הוציא לו לחם ויין, תורה גילה לו לאברם, כמו שנאמר (משלי ט ה) "לחו לחמי בלחמי ושתו בייך מסכתי".

הרמח"ל בספרו אדיר במרום (הוצאה חדשה עמוד יג) כתב וז"ל: "כי הנה היו אנשים צדיקים כגון שם ועבר ובית דינם, אך לא היו מתערבים עם שאר הדור, ולא נמצא מהם תועלת גדול, כי היו עומדין לעצמן, ולא נשפע מהם לאחרים". והנה כאן רואים שמקום מגוריו של שם בנו של נח, היה בשלם, שהיא ירושלים. ולפי זה לכאורה "ישיבת שם ועבר", הייתה בירושלים מקום מלכותו של שם.

ואולם המהרש"א בגמרא במסכת מגילה (דף יז ע"א ד"ה הוה יעקב) כתב שישבת שם ועבר הייתה בבאר שבע.

"הן לי לא נתת זרע והנה בן ביתי יורש אותי" (זו ה)

כתב המדרש רבה (לך לך פרק מ"ד): אמר ר' שמואל בר יצחק המזל דוחקני ואומר לי אברם אין אתה מוליד אמר לו הקדוש ברוך הוא כדברך אברם אינו מוליד אברהם מוליד שרי לא ילדה שרה תלד.

והקשו הזוהר הקדוש והמזרחי והאור החיים הקדוש: והרי מצינו שילד אברהם את ישמעאל קודם שנקרא שמו אברהם, א"כ איך אפשר להיות שלפי המזל של אברם אינו יכול להוליד? הזוהר הקדוש מתרץ: הא דאינו יכול להוליד בשם אברם זה בן שהוא בן עלייה, אבל בן ירוד אפשר גם בשם של אברם, לכן בשעה שנקרא אברם הוליד בן ירוד כישמעאל, אבל כשנקרא אברהם הוליד את אברהם דהוא בן עלייה.

המזרחי מתרץ: אינו רוצה לומר אברם אינו מוליד כלל, שהרי הוליד את ישמעאל טרם נקרא שמו אברהם אלא הכי פירושא אברם אינו מוליד בן הראוי ליורשו, אברהם מוליד בן הראוי ליורשו, תדע שהרי גבי פסוק ג' "הן לי לא נתת זרע והנה בן ביתי יורש אותי" אמר רבי שמואל בר רב יצחק בראשית רבה (מ"ד

"ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך" (זו ה).

נאמר בגמרא במסכת ברכות (דף יג ע"א): "אברם הוא אברהם - בתחילה נעשה אב לארם, (וכתב רש"י: בתחילה אב לארם - לאנשי מדינתו, שמארץ ארם היה, שנאמר בעבר הנהר ישבו אבותיכם (יהושע כ"ד), ואומר אל ארם נהריים אל עיר נחור (בראשית כ"ד), ולבסוף נעשה אב לכל העולם כולו (וכתב רש"י: אב לכל העולם - אב המון גוים (בראשית י"ז). שרי היא שרה, בתחילה נעשית שרי לאומתה (רש"י: שרי - לשון יחיד משמע, שרת), ולבסוף נעשית שרה לכל העולם כולו. תני בר קפרא: כל הקורא לאברהם אברם - עובר בעשה, שנאמר: והיה שמך

שקודם מתן תורה יש לומר שזה ג"כ דעת הפוסקים עיין בתשובתי שבות יעקב חלק א סימן כ"ו.

וכך כתב רבנו יוסף חיים זיע"א בספרו בן יהודע וז"ל: "ני"ל דאין זה נוהג אלא בזמן שאברהם אבינו ע"ה עודנו חי בעוה"ז קודם שנפטר, וכן נמי נוהג לאחר תחיית המתים. ואע"ג דהרמב"ם כתב הלכתא מה שישאח מ"מ דין זה שישנו בתחיית המתים שהוא אחר ביאת המשיח לא כתבו. ולפי"ז שפיר פריך מן פסוק דנחמיה כי נחמיה הוא ספר אחד מן הכ"ד ואין בטל לעתיד לבא וגם אחר התחיה יהיו לומדים בו כשאר הנ"ך דאין בטל לימודם לעתיד לבא. ואותו זמן אברהם אבינו עליו השלום חי ואיך קורין אברהם ומשני דבר זה לא אכפת.

הרב פערלא בביאורו לספר המצוות לרס"ג (עשין עשה לא לב ד"ה וע"פ מה): "וע"פ מה שביארנו נראה ג"כ במש"כ הרשב"ץ ז"ל בזה הרקיע (עשין סי' פ"ה) וז"ל: וכמו שלא מנינו במניין המצוות מצוות שהם מדברי קבלה לפי שלא נאמרו למשה מסיני בפירוש. כן אין ראוי למנות מה שנאמר קודם נתינת התורה. כיון שלא נאמר בסיני. ע"כ לא נכניס במניין המצוות מה שאמרו בראשון מברכות כל הקורא לאברהם אברהם עובר בעשה שנאמר והי' שמך אברהם. שהרי עם אברהם היה מדבר. ואין ספק שלא נאמר בסיני ואינו דומה למצות פרו ורבו. ואף על פי שנאמר לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמר ולא לבי"ו. לפי שזה הלשון מוכיח שעם אברהם היה מדבר עכ"ל עיין שם. מבואר מדבריו דס"ל דקרא דוהיה שמך אברהם עשה גמורה היא. והי' ראוי למנותה במניין העשין. אם לא משום שלא נאמרה אלא קודם נתינת התורה"...

ולאחר שנו"נ בדברים מסיק: "ומעתה א"כ זהו ביאור דברי הרשב"ץ ז"ל. שכתב דאין ראוי למנות מה שנאמר קודם מתן תורה. אף על גב דיש לנו הוכחה דמסיני ואילך ניטלה מבני נח ונאמרה לישראל. אי משום דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור. או מהוכחה אחרת. מכל מקום כיון דאין מצוה זו מפורשת בתורה שנאמרה לישראל בסיני. אינה נמנית במניין תרי"ג מצות. ע"כ לא נכניס במניין המצוות מה שאמרו הקורא לאברהם אברהם עובר בעשה שנאמר והי' שמך אברהם. שהרי עם אברהם היה מדבר. דבהזיה כתיב בההוא קרא והי' שמך אברהם. הרי דלאברהם עצמו הוא דקאמר הכי. ואם כן ע"כ לא שייך לומר דמעיקרא כשנאמרה העשה לא נאמרה אלא בסיני לישראל. ולא יתכן אלא לומר דאע"פ דמעיקרא לבי"ו נאמרה. מכל מקום אח"כ נאמרה בסיני בע"פ למשה. וניטלה מב"ו. וכיון דמעתה אין עשה זו מפורשת בתורה אינה נמנית במניין תרי"ג"...

ואם כן עלולות לפנינו שלש דעות עקרוניות: האחת שאין הלכה כמימרות אלה כלל ולכן אין שום חיוב (צל"ח ופריח כהונה), השנייה שזו אסמכתא ולא דין תורה וחיובו מדרבנן (באר שבע, ראש יוסף, כנה"ג, פרי"ח) ודעה שלישית שזה חיוב מן התורה רק לא נמנה במניין המצוות. דעה נוספת מעט משונה היא הדעה שהאיסור נהג רק בחיי אברהם אבינו, או בחייו ולאחר תחית המתים.

והקשה המהרי"ץ חיות בגמרא במסכת גיטין (דף נ' ע"א): לפי שיטת המגן אברהם שגם בזמננו אנו יש איסור, מהא דאמרין בגמרא במסכת גיטין (דף נ' ע"א) תני אברהם חוזאה אין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן הזבורית, ואיך היה מותר לקרוא לו אברהם הא עובר איסור?

ומתוך המהרי"ץ חיות וכן פירש מן שר התורה הכר"ח קנייבסקי זצ"ל בספרו דרך שיחה (לך לך): ע"פ מה שכתב בספר בית שמואל שמואל אנושים אוח' אלף דבזמנינו כל שם אברהם נקרא על שם אברהם אבינו ומפני זה כותבין בגט אברהם מלא בה"א כמ"ש לא יקרא שמך אברהם אולם בכל זאת סיים בשם הרש"ל אם יש קבלה שאיש זה נקרא שמו אברהם ולא אברהם מאיזה סיבה אזי כותבים גם שמו אברהם, ואולי גם באברהם חוזאה היה איזה סיבה לקרוא שמו בדווקא אברהם.

אבל בשדה חמד (מערכת הכ"ף סימן פ"ג) הביא שיטה שלכל אחד שקורים אברהם אסור לקרוא לו אברהם.

ומן הראשון לציון מו"ר הגר"ע יוסף זיע"א בספרו שו"ת יבע אומר (ח"ב, יו"ד סי' טז, ח) כתב וז"ל: "ומ"ש עוד בשו"ת פני מבין, דההיא דהקורא לאברהם אברהם עובר בעשה, אינו אסור ממש וכו'. לכאורה קשה דהא עובר בעשה קאמר. וצ"ל דס"ל כמ"ש הגאון באר שבע (ספ"ק דתמיד) דלאו עשה ממש קאמר. ע"ש. וע"ע בשו"ת ברכה א"ח (סי' קנו). ובס' טוב עין (סי' יח אות ט). ע"ש. אלא דמ"מ הרי לא גרע מאסמכתא בעלמא, ואיסור דרבנן מהיא איכא. וא"כ מה טעם השמיטוהו הפוסק. והנה כבר

לאברהם אברהם, ואם קימ"ל כן האם רק לאברהם אבינו יש איסור לקרוא אברהם או דילמא לכל אדם ששמו אברהם אסור לקרוא לו אברהם. ואם כן יוצא שלפי בר קפרא זהו איסור עשה ולפי ר' אלעזר זהו לאו.

והנה אמרין בתלמוד ירושלמי במסכת ברכות (פ"א ה"ו): "בר קפרא אמר הקורא לאברהם אברהם עובר בעשה. רבי לוי אמר בעשה ולא תעשה [בראשית יז ה] ולא יקרא עוד את שמך אברהם הרי בלא תעשה והיה שמך אברהם הרי בעשה. התיבון הרי אנשי כנסת הגדולה קראו אותו אברהם. [נחמיה ט ז] אתה הוא ה' האלוהים אשר בחרת באברהם. שנייא היא שעד שהוא אברהם בחרת בו". הירושלמי מביא בשם לוי שעובר בעשה ול"ת, ומשיב כדוגמת התלמוד בבלי שבעודו במדרגה הנמוכה שנקרא אברהם כבר הקב"ה בחר בו.

וכן אמרין במדרש בבראשית רבה (פר' מו סי' ח): "ולא יקרא עוד שמך אברהם והיה שמך אברהם. בר קפרא אמר כל מי שהוא קורא לאברהם אברהם עובר בלא תעשה, ר' לוי אמר בעשה ולא תעשה, ולא יקרא עוד שמך אברהם בל"ת, והיה שמך אברהם בעשה, והרי אנשי כנסת הגדולה קראו אותו אברהם שנאמר (נחמיה ט) אתה הוא ה' האלוהים אשר בחרת באברהם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם, דלמא שנייה היא שעד שהוא אברהם בחרת בו, דכוותיה הקורא לשרה שרי עובר בעשה אלא שנצטוו עליה, דכוותיה הקורא לישראל יעקב עובר בעשה, תני לא שיעקר שם יעקב ממקומו אלא כי אם ישראל יהיה שמך ישראל עיקר ויעקב טפילה, ר' זבדא בשם ר' אחא מכל מקום שמך יעקב כי אם ישראל, יעקב עיקר וישראל מוסיף עליו".

וכן אמרין פסיקתא זוטרתיא (לקח טוב, בראשית פרק יז סימן ה): "ולא יקרא עוד שמך אברהם. מיכן אמרו כל הקורא לאברהם אברהם עובר בלא תעשה: והיה שמך אברהם. בעשה. ומה שאמרו אנשי כנסת הגדולה אתה הוא ה' האלוהים אשר בחרת באברהם (נחמיה ט ז), סיפור הוא, כלומר היה אברהם שמו וקראת שמו אברהם".

בספר כפתור ופרח (פרק מב) כתב: "מסכת ברכות סוף פ"ק י"ג, א), תני בר קפרא כל הקורא לאברהם אברהם עובר בעשה שנאמר (בראשית יז, ה) והיה שמך אברהם, רבי אלעזר אומר עובר בעשה לא יקרא עוד שמך אברהם (שם). ובראשית רבה פרשת ע"ה, רבי לוי אומר בעשה ולא תעשה, לא יקרא עוד שמך אברהם בלא תעשה, והיה שמך אברהם בעשה. ומיהו הר"ם לא מנאם בספר המצות שלו ולא רבי שלמה אבן גבירול בחרוזותיו".

הנה להלכה ברמב"ם וכן בדבריו של מרן בשולחן ערוך לא מובא האי הלכתא להלכה ולמעשה, אלא רק המגן אברהם (או"ח סימן קנ"ו) מזכיר האי הלכתא.

והקשו המהרש"א בגמרא במסכת ברכות (שם) ובבאר שבע (שם) והצל"ח בגמרא במסכת ברכות (דף י"ג) מכיוון שהוא סתמה דגמרא, אם כך יש לעיין מדוע מוני המצוות לא מנו את האיסור הזה, וכן מדוע הפוסקים לא הזכירו את האיסור לקרוא לאדם שנקרא אברהם בשם אברהם?

הבאר שבע במסכת תמיד (בסוף ד"ה הכי קאמר) מבאר שמוני המצוות לא הזכירו כיון דהויא אסמכתא מדרבנן ולא נחשב במניין לא תעשה.

ואולם המהרש"א בגמרא במסכת ברכות (שם) הקשה על תרוץ זה: שבריו אלו של הבאר שבע מתרצים רק מדוע מוני המצווה לא מנו את זה, אבל מ"מ קשה על הפוסקים מדוע לא כתבו איסור אפילו דלא הויא אלא מדרבנן.

במהרי"ץ חיות בגמרא במסכת ברכות (דף י"ג) כתב: שאין למנות מצוה שנאמרה קודם מתן תורה, ואין ללמוד ממנה.

בשו"ת מהרי"ל דיסקין (קונטרס אחרון סימן ה' סי' ק"ט) מתרץ: שרק בפניו אברהם היה אסור לקרוא לו לאברהם, אבל לאחר מיתה ליכא איסור, דלא גרע ממקלל לאחר מיתה דהיינו שמבזהו, ולכן לא הביאו את איסור זה הפוסקים הלכה למעשה. אבל בעיני יעקב נגמרא במסכת ברכות (שם) דחה דליכא לתרץ כן: דאם כן מה פריך נגמרא בברכות מהא דכתיב "אתה הוא ה' האלוהים אשר בחרת באברהם" (נחמיה ט') והרי שם לא היה בפניו.

וכן כתב השבות יעקב בעיני יעקב את דברי המהרש"א שאפילו הוא רק איסור מדרבנן היה על הפוסקים להביאו. ומוסיף: "ולכא למימר דליכא איסורה אלא בעודו אברהם בחיים חיותו ולא לאחר מיתתו דא"כ מאי מויתב ר' יוסי מפסוק דנחמיה שאמר אשר בחרת באברהם כיון דהיה אחר מיתתו ולפי מה שכתבו תוספות במועד קטן (דף כ) דאין למדין מפסוק

גיד הנשה, שאין עלינו חוב אלא מה שאסרה תורה עלינו בסיני וכו'. ע"ש. ומשמע דר"ל דהאי מ"ד ס"ל דלמדין מקודם מ"ת. ומשום הכי פריך ליה נמי מנחמיה. וכ"כ ה' עיון יעקב. (ושם כי לדחות שאין לומר כתי' מהר"ל דיסקין, מטעם שכתבנו. ע"ש.) ועמ"ש מהר"ח פלאגי בשו"ת לב חיים ח"ג (סי' כח דמ"ט ע"א). ע"ש. ועכ"פ לכ"ע הוא איסור גמור. ושלא כדברי ה' פני מבין הנ"ל.

והגר"י וייס זצ"ל פסק בספרו שו"ת מנחת יצחק (ח"ד סימן ל'): שהא שאסור לקרוא לאברהם אברם, זה נאמר דווקא לגבי אברהם, אבל כלפי סתם אדם שנקרא אברהם ליכא איסור לקרוא לו אברם.

10. מדוע דווקא לאברהם וליצחק לא שינו את שמם וליצחק לא שינו את שמו?

ראשון) למה נשתנה שמו של אברהם אבינו ושל יעקב אבינו ושמו של יצחק לא נשתנה מפני שקראו הקדוש ברוך הוא בעצמו.

רבינו בחיי (לך לך) כתב עוד טעם מדוע ליצחק לא שינו את שמו: כי אברם הוצרך הכתוב לשנותו "אברהם" על שם כי אב המון גוים נתתיך, ויעקב ישראל, על שם כי שרית עם אלוהים, ועל ידי העניינים והמאורעים שאירעו בשניהם הוצרכו לשנות שמם, אבל יצחק לא הוצרך לכך, כי לא אירעו לו מאורעות כמותם ולא ראה עצמו לחוץ המקרים כאברהם ויעקב, אבל מיום שנולד נתקדש באות ברית קדש ונתיישב בארץ הקדושה, לא יצא ממנה לעולם.

רבינו בחיי פרשת תולדות (כ"ו ט"ו) כתב עוד טעם נפלא עד למאוד: כי מתוך הקנאה שנתקנאו בו פלשתים סתמו כל הבארות אשר חפרו בימי אברהם אביו, כדי שלא יוכל יצחק להועיל עצמו בהן ולהשקות זריעותיו ומקנהו, ואח"כ נתגבר יצחק וחפר אותן וקרא להן כשמות אשר קרא להן אביו, ועשה כן לכבוד אביו, וממה שהתורה הודיעה זה נראה שנחשב לו לזכות ויש בזה התעוררות, וק"ו שאל ישנה אדם מדרך אבותיו, שהרי יצחק אפילו שמות הבארות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וזה ק"ו לדרכי האבות ומנהגותיהם ומוסר שלהם, ואולי מפני זה לא נשתנה שמו כמו שאר האבות וזו מדה כנגד מדה.

11. ברית דחיה שאינה בזמנה האם מותר לדחות הברית ליום היותר נח להורים? הוכח מפרשת השבוע!

להשהות המצווה, ואפילו ביום המילה עצמו שכל היום כשר, ואפילו הכי זריזים מקדימים למצוה, ק"ו שלא לדחות מיום ליום, אף שכבר נדחית מזמנה, מ"מ שוב כל יומא זמנה הוא. ב. יש לגזור מטעם פעם אחרת שמא ישהה. ג. מי התיר לבכורים לאכול בסעודת מילה שלא בזמנה בע"פ והרי אפילו במילה בזמנה כתב המג"א (סימן ת"ע) שנוהגין להחמיר, ואף הרי"ש הלוי שמיקל אולי דוקא במילה בזמנה שזמנה קבוע בו ביום, ועיין סימן תקנ"ט במ"ש סוף ס"ק י"א שכתב בשם הרי"ש הלוי סברא שיש לחלק בין חתן ביום חופתו למילה בזמנה. ד. יש ג"כ חשש אולי ח"ו ימות הילד ונדחית המצווה לגמרי, ולכן יזהר תיכף למול התינוק בלי שום דחוי כלל.

ובשערי תשובה (סימן תקנ"א ס"ק ל"ג) בסוף דבריו כתב אותן שלא היה אפשר למול בזמנם ונדחה מזמנו מחמת חולשת התינוק וכיוצא שאירע אונס שלא נימול בזמנו ושוב אחר שחזר לאיתנו או עבר האונס והגיע זמנו למול אלא שדוחין עוד במתכוון לתשעת הימים בכדי שיאכלו הקרואים בשר ויין לזה נקרא פורץ גדר, אף בימים שקודם שבוע שחל ט"ב, ומלבד זה הוא איסור גמור להשהות המצווה משעה שהגיע הזמן שיכולו למול התינוק והעושים כן בשביל אכילת בשר ויין או בשביל תענית בכורים בערב פסח וכיוצא גדול עונם מנשוא וצריך למחות ולעכב.

הגר"ה וואזנר זצ"ל בספרו שו"ת שבט הלוי (ח"ה סימן קמ"ז ס"ק ו') כתב מילה שלא בזמנה האם יש חיוב למולו תיכף באותו יום שנתרפא או מותר לאחרה עד למחר אם יש איזה צורך כיון שכבר עבר זמנה, ואם יש חיוב דזריזין לעשותה בבוקר דוקא, לא ידעתי שום מקום ספק בזה ובין אם נאמר לענין שלא בזמנה דבכל שעה ושעה ורגע ממש עוברים כדעת הסובר כן בין אם רק בכל יום מכל מקום זריזים מקדימים למצות איכא בזה לכונ"ע, וכאשר מפורש יוצא מדברי נודע ביהודה יו"ד סימן קס"ו מובא בפתחי תשובה (יו"ד סימן רס"ב ס"ק ב') ופשיטא שאין חוששין לסברת האומר דיש כאן גדר כיון דנדחה נדחה.

עמדו בזה הכפתור ופרח (פרק מב). והמהרש"א בח"א (ברכות יג). וה' באר שבע שם. ועי' להרשב"ץ בס' זוהר הרקיע (סוף מצות עשה, אות פה) שכי', שאין ראוי למנות מה שנאמר קודם נתינת התורה, כיון שלא נאמר בסיני. ולכן לא נכניס במניין המצוות, מ"ש בברכות (יג) כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה וכו'. שהרי עם אברהם היה מדבר. ע"ש. ועי' בשו"ת מהר"ל דיסקין בקונט' אחרון (סי' יט) בהערה שם, שתי' קו' המהרש"א הנ"ל, כי לא נאסר אלא בפניו של אברהם אבינו ולא לאחר מיתה. ע"ש. ולכאורה תמוה מקושיית הגמרא שם מדכתיב אשר בחרת באברם. ועי' תולדות זאב ובן יהוידע שם... והנה מהרצ"ח שם כי לתרץ שאין למדין מקודם מתן תורה. וכמ"ש ג"כ הרמב"ם פ'

"ויאמר אלוהים אבל שרה אשתך יולדת בן וקראת את שמו יצחק" (יז יט).

והנה הגמרא בירושלמי במסכת ברכות סוף פרק קמא מובא ברב ניסים גאון מסכת ברכות (דף יג ע"א) הקשה: מפני מה נשתנה שמו של אברהם ושמו של יעקב, ושמו של יצחק לא נשתנה? ומתוך הירושלמי: אילו אבותיהם קראו אותן בשמו, אבל יצחק הקדוש ברוך הוא קראו.

ויש להקשות: מהא דאיתא במדרש בפרשת תולדות מובא ברש"י שם על הפסוק ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו, ויקרא שמו יעקב הקדוש ברוך הוא קרא שמו יעקב, חזינן שגם ליעקב קרא הקב"ה שמו ואפילו הכי נשתנה?

הגר"י וייס זצ"ל בספרו שו"ת שיח יצחק (סימן כ"ז) מתרץ: דכוונת הירושלמי, גבי יצחק כתיב בהדיא שהקב"ה קרא שמו יצחק, דכתיב וקראת שמו יצחק בסוף פרשת לך לך, אבל גבי יעקב לא מפורש בהדיא שהקב"ה קרא שמו, ובפרט לפירוש ה' של רש"י באמת קרא יצחק שם יעקב.

בשבולי הלקט (ענין תפילה סימן ו') יישב דבר נפלא: מה שאומרים בתפלת שחרית "זרע יצחק יחידך" ויש שמדלגין את זה ואומר זרע יצחק שנעקד על גבי מזבחה, לפי שלא מצינו שנקרא יצחק יחיד להקב"ה אלא יחיד לאברהם, ומביא בשם אחיו רבי בנימין לפרש, שאין לשנות, ופירושו יחידך יחיד בשמך שקראת לו והוא מוסב כלפי שכנה אבל אברהם ויעקב לא היו יחידים בשם אחד וכן נמצא בברכות בירושלמי (סוף פרק

"וייקח אברהם את ישמעאל בנו ואת כל ילדי ביתו... וימלא את בשר ערלתם בעצם היום הזה כאשר דבר אתו אלוהים, ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמלו בשר ערלתו" (יז כג)

יש לחקור ברית שאינה מתקיים בזמנו ביום השמיני האם מותר לדחות הברית ליום שיותר נח לקיימו דכיון שממילא לא מתקיימת בזמנה מותר לדחותה או דילמא גם ברית מילה שאינה מתקיים בזמנו אסור לדחותה ומיד שיכול לקיימו יש לו חיוב לקיימו.

הנה המגן אברהם (סימן רמ"ט ס"ק ה') כתב: עיין מחצית השקל (בסימן תקס"ח) כתב שאף שאסור לקבוע סעודת משתה בערב שבת, מותר לערוך בו סעודת ברית, ואפילו שלא בזמנה, מפני שנחשב זמנה קבוע, אף על פי שעבר זמנה, כגון שהיה חולה בשמיני, מקרי זמנה קבוע, דכל שעתא ושעתא זימני הוא.

וכן כתב שו"ת תשובה מאהבה (ח"א סימן פ"ה) וז"ל: מילה שלא בזמנה חמורה ממילה בזמנה, כי מילה בזמנה עכ"פ כל היום זמנה, כל יום השמיני, אלא שזריזין מקדימים מצפרא מהבוקר מה שאין כן מילה שלא בזמנה, כל שעתא ושעתא זימנא.

בספר דבר אברהם (ח"א סימן ל"ג) כתב לחדש שכאשר יש מילה שלא בזמנה, לא רק שאדם עובר על המצווה בכל יום שאינו מל את בנו, אלא שעובר אדם בכל רגע ורגע, כיון שעבר היום השמיני, שוב אין ציווי על מילה בכל יום ויום, אלא ציווי תמידי בכל רגע ורגע, וחייב להקדים את המילה ככל שאפשר כלומר, משעת הנץ החמה, שהוא תחילת זמן הקיום לכתחילה של מצוות היום.

והנה הנודע ביהודה בשו"ת נודע ביהודה (מהדורה תניינא יורה דעה סימן קס"ו) נשאל בתינוק שלא נימול בזמנו ביום השמיני מחמת חולי וכבר חזר לבריאותו והוא ראוי להיות נימול, ואביו רוצה לעכב למול עד שגיע ערב פסח ויאספו כל הבכורים לאכול בע"פ בסעודת ברית מילה.

ולאחר דו"ד מסיק הנודע ביהודה משום כמה טעמים לאסור לדחות את הברית מילה: א. שדבר זה הוא מעשה מגונה מאד

12. כיצד היה מותר לאברהם אבינו למול עצמו ביום כיפור הרי מילה שלא בזמנו אינו דוחה יום כיפור?

עירובי תבשילין אבל במקום שהיו רואים תועלת דבר ההצלחה להם כמו שתאמר יעקב כשהרגיש בהצלחתו בנישואי שתי האחיות העלים עין מריוח הנמשך מקיום המצווה הוא כיון שאין לו עונש אם לא יקיימנה כל עוד שלא נתנה תורה, ומה גם אם נאמר שהיו עושים על פי הדיבור כי האבות נביאים היו וה' אמר להם לעשות כן, וכעין מה שכתב הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ט) שנביא שאמר לעבור על איסור מאיסורי התורה לפי שעה שומעין לו כאלוהו בהר הכרמל, לפי זה אפשר לבאר ולומר מכיון שעל עצם מילה היה מצווה ועל יום כיפור היה מצווה העדיף לקיים מצות מילה שנצטווה. ועוד נראה לבאר לפי מה שאמרו אמרו חז"ל שהיה מתירא אברהם וכ"י אחז הסכין הקדוש ברוך הוא עמו הוא וזכרות עמו הברית, א"כ הריא ליה שנים שעשו לכן לא היה בזה איסור.

איתא בפרקי דרבי אליעזר (סימן כ"ט) שאברהם אבינו נימול ביום הכיפורים.

יש להקשות: הרי קיים אברהם אבינו כל התורה, וקימ"ל מילה שלא בזמנה אינו דוחה שבת ויו"ט, א"כ אברהם שמילתו היה מילה שלא בזמנה, איך היה מותר למול את עצמו ביום כיפור? בספר לוית חן (פרשת לך לך) מתרץ: ע"פ מה שכתב במדרש בפרשת השבוע (פרשה מ"ו) זמן היה לו לאברהם שניתן לו את המילה, שנאמר בעצם היום הזה נימול אברהם, וכוונת המדרש לומר שמכיון שהיום ניתנה לו המצווה, הווה כמו מילה בזמנה לכן היה לו מותר לחלל את יום כיפור, מכיוון שברית מילה בזמנה דוחה יום כיפור.

ועוד נראה לבאר לפי מה שכתב האור החיים הקדוש (בראשית מ"ט) שהאבות לצד חביבותם בה' וחשקם באושר עליון קיימו הכל כמבואר בגמ' יומא כ"ח ב' קיים אברהם אבינו אפילו

לרגל המצב הביטחוני החמור הפוקד את ארצנו אנו מקיימים בבית המדרש משמרות תפילה ולימוד ופעילות תורנית רבה בקריאת תהילים והתחזקות למען הצלחת המערכה ולמען שובם של אחינו החיילים והשבויים והנעדרים. אנו זקוקים בדחיפות לכיבוד, מוצרים חד פעמיים, סכו"ם, כוסות, צלחות, קפה, תה, סוכר, נס קפה מגורען, פטל, עוגיות, כיבוד קל, מיני מתיקה למען הלומדים. לפרטים הרב שמעון: 058-7700681 הרב יוסף: 052-8144488 הרב אראל: 054-6887982 ניתן לתרום גם בביט למספר: 052-8144488

13. כאשר מלים אדם גדול מי צריך לברך המוהל או הנימול?

הלשון בתורה על המל, אף על פי שמצאנו גם לשון שמשמע על הנימול.

הגרי"ש קוטלר ראש ישיבת בית מדרש גבוה בליקווד כתב בספרו מנחת ערב שיש במצות ברית מילה שני חלקים: א. עצם מעשה המצווה. ב. כריתת ברית עם הקדוש ברוך הוא. וכנגד זה נתקנו שתי ברכות: "על המילה" – כנגד מעשה המצווה, ו"להכניסו" – כנגד כריתת הברית. והיינו שיטת הרשב"ם, שמברכים שתי ברכות על מצוה אחת, היות ואכן יש בברית מילה שני חלקים, אשר כל אחד נצרך לברכה בפני עצמה. ופי לדעת רבנו תם, הטעם שמברכים ב' ברכות הוא, כי אחת ברכת המצוות והשנייה ברכת השבח.

על פי יסוד זה מבוארת מחלוקת הרמב"ם והראב"ד, מי מברך "להכניסו" כאשר אין אב. לפי דעת הרמב"ם, היות וברכת "להכניסו" היא על כריתת הברית עם הקב"ה, ענין זה שייך רק לאב, ולכן כאשר אין אב, לא מברכים ברכה זו. אולם לדעת הראב"ד, שתי הברכות הן על מעשה המצווה, והטעם שנתקנו שתי ברכות הוא "מחמת שגם המוהל מקיים מצוה וגם האב". נמצא שברכת "להכניסו" היא לא חיוב על האב בדווקא, ולכן גם כשהאב לא נמצא, שאר ישראל שנצטוו שלא יהיו ערל בכלל ישראל, רשאים לברך הברכה.

לשיטת הסוברים שגדר ברכת "להכניסו" הוא על כריתת הברית, שפיר מברך האב שתי ברכות גם כשהוא המוהל, "על המילה" כנגד מעשה המצווה, ו"להכניסו" כנגד כריתת הברית. אבל לדעת הסוברים שגם ברכת "להכניסו" היא על מעשה המצווה, כל הסיבה שנתקנו שתי ברכות היא רק כאשר גם המוהל מקיים מצוה וגם האב. ואם כן כשהאב הוא המוהל, הוא מברך רק ברכה אחת.

בספר אות שלום (סימן רסה סק"ה) הביא מעשה רב מאביו הגה"ק בעל דרכי תשובה ז"ע שהיה מוהל כשלא היה האב בביתו ובירך הוא ברכת להכניסו ג"כ, הגם שהיה סנדק איש אחר, וגם היה שם זקנו של התינוק. עיי"ש. וכ"כ בשו"ת דברי מלכאל (ח"ד סימן פו), שכן היה הוא נוהג בעירו כשהיה בעצמו המוהל. ודלא כמ"ש בספר כורת הברית (שם) דלעולם יברך הסנדק כמשמעות לשון הרמ"א. ע"כ. והנה אם המוהל הוא המברך ברכת "להכניסו" עליו לברכה קודם המילה לאחר ברכת "על המילה" ולא להמתין לברך הברכה בין חתיכת הערלה לפריעה, ודינו כאבי הבן שמל, וזה פשוט.

יש לחקור גדול שנימול מי מברך על מצוה מילה האם הגדול כמו בכל מצוה שאדם מקיים או דילמא המוהל מברך כמו כשמלים קטן.

והנה הש"ך (יו"ד סימן רס"ה ס"ק ב') כתב כשהאנוסים מוהלין עצמן מברך אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להיכנס בבריתו של אברהם אבינו עכ"ל, ונראה דפשיטא שמברכים ג"כ על המילה, משמע שהגדולים עצמם מברכים כשמלים. ואולם נראה שיש לדחות: שכוונת דבריו של הש"ך הוא כאשר הם מלים בעצמם, אבל אם באמת אחרים ימולו אותם אפשר דמוהלים יברכו.

בשו"ת הלכות קטנות (חלק ב' סימן פ"ה) נשאל גדול הנימול מה מברך, והשיב תשובה: יברך הוא על המילה, ולפי שיטת הרמב"ם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו למול את עצמנו ושהיינו כמו מי שאחר מניח לו תפילין שיש לו לברך, ובספר תשב"ץ נמצא שמברך אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להיכנס בבריתו של אברהם אבינו

מו"ר הגרש"ה וואזנר זצ"ל בספרו שו"ת שבט הלוי (חלק ה' סימן קמ"ז ס"ק א') נשאל כשמלין גדול מי מברך על המילה המוהל או הנמהל, דהרי מלשון הרמב"ם (פ"ג ה"ה) משמע שהמוהל מברך, וכן הביא מלשון העיטור בתמים דעים (סימן קע"ט) וכן בהלכות קטנות (ח"ב סימן פ"ה) שכתב שהנימול מברך כמו מי שמניח תפילין שהמניח מברך. הנה לשון הרמב"ם שם והמל אדם גדול צריך לכסות ערותו עד שיברך ואח"כ מגלהו ומל אותו, בלשון זה היה אפשר לדחוק עד שיברך הנימול כדעת הלק"ט הנ"ל, אבל האמת עד לעצמו המל מברך כי הוא עושה מעשה המצווה, ואינו דומה כלל לתפילין לא מבעיה לפי מה שכתב המהרי"ט חלק ב' או"ח סימן ט' דעצם קשירה בתפילין אינו רק הכשר מצוה, וקשירה דקרא הוא הקשר שעשה בתפילין בתחילתו, ולפ"ז אפשר להדק התפילין גם ע"י אינו מצווה כאשר בארתי בעניי בשבט הלוי (ח"א סימן ח') אלא גם למה שביארתי שם דעת רוב הראשונים דקשירה דקרא ההדוק, וכן נראה דעת הרמב"ם בהלכות תפילין וכתב בתשובות חתם סופר (או"ח סימן ר"א) דקשירת תפילין היא מדה דמצווה דבעי דין שליחות כמו שחיתת קדשים ומילה, מכ"מ עדיין המרחק גדול בין תפילין ומילה, דתפילין הקשירה הכשר מצוה, דאי אפשר בלעדיה וכתבו תוספות דכזה נקרא גוף מצוה, אבל בעצם גוף המצווה ההנחה על הגוף וזה מקיים המניח תפילין לא הקושר, משא"כ מילה הסרת הערלה עצם המצווה ומתקיימת ע"י שליח, ועוד בתפילין וקשרתם קאי על המניח המקיים המצווה, ובמילה

14. האם כדאי לאמץ גוי קטן ולגיירו? הוכח מפרשת השבוע!

בני זוג שלא זכו להיפקד בזרע של קיימא, שואלים האם לקנות ילד נכרי ולאמצו ולגיירו?

"ושרי אשת אברם לא ילדה לו" (טז א)

ולפירוש זה אין זו קושיא שהוא חב לאחריני, דאדרבה זוהי באמת טענה על כלל ישראל ואין זה קרוי חוב לישראל. הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו אגרות משה (יו"ד ח"א סוף סימן קסב) כתב וז"ל: ואם לעצתי תשמעו, אין צריך להכניס זרע נכרים כי אין בזה שום צורך ותכלית ורק כשבא גם מעצמו להתגייר לשם שמים צריך לקבלו, יעו"ש. והגר"י זילברשטיין שליט"א כתב שיש להסתפק באופן שהקהילה קטנה מאוד ולפעמים חסר יהודי עשירי לקריאת "זכור" ולתפילה בציבור בשבת ויום טוב, האם בכה"ג מותר וראוי לגייר גוי קטן, דאולי בכה"ג גם האגרות משה יסכים, דאולי לא גרע ממה שרבי אליעזר שחרר את עבדו כדי שישלים מנין לפרשת זכור. וצ"ע. ויש לעיין מה הדין כשישנם לפנינו ב' אפשרויות, לשחרר עבד כנעני או לקנות ילד נכרי ולגיירו, ולכאורה עדיף לקנות ילד נכרי ולגיירו כדי שלא יצטרך לעבור על עשה של "לעולם בהם תעבדו", וצ"ע. (ח"ח כתובות יא.)

אמרינן בגמרא במסכת קידושין (דף ע"ב) קשין גרים לישראל כספחת, ובפשטות לפי דברי הגמרא לכאורה לא כדאי לאמץ גויים ולגיירם. אלא שהקשו האחרונים דאיך מהני גירות בתורת זכיה לגר קטן, דאמנם זכות הוא לו, אבל חב הוא לאחריני, דהרי קשים הם לישראל! המחנה חיים (ח"א פ"ט ד"ה ומה שהודעתנו) מתרץ: על פי דברי היעב"ץ בגמרא במסכת כתובות (דף יא ע"א) שכל מה דקשין גרים היינו רק כאשר נתגייירו בגדלותם, שכבר טעמו איסורה ולכן קשין לישראל, מה שאין כן בקטן ליכא למיחש למידי. ולפי זה כשמגיירים גר קטן, אין את החשש של קשים גרים לישראל, ואולי אין מניעה מלאמץ ולגייר גוי קטן. מרן הגר"י ש אלישיב זצ"ל בספרו הערות כתב על פי דברי התוספות בגמרא במסכת קידושין (ד"ה קשים) שמה שקשים גרים לישראל, לפי שהגרים בקיאים במצוות ומדקדקים בהם, מתוך כך הקב"ה מזכיר עונותיהם של ישראל, כשאין עושין רצונו, וזה מעורר חרון אף וקטרוג על כלל ישראל, עיי"ש.

15. מתי הייתה ברית המילה של אברהם אבינו, בנין החמה או בחצות היום? הוכח מפרשת השבוע!

הוא עצמו כותב שם שמי שתפילין מצויין בידו, ואין לו ציצית לא ימתין לציצית, אלא יניח תפילין בלא ציצית, ואף שאם יחכה יקיים את המצווה באופן מובחר יותר, שקודם ילבש ציצית ואח"כ תפילין. הרד"ל (על פרקי דרבי אליעזר פכ"ט אות ג') שהביא את קושיית הזית רענן, ותירץ שי"ל שכאן הקב"ה ציווה אותו סמוך לחצי היום כדי שתהא מילתו בחצי היום. ועיין בדבריו של רש"י (דברים לב מח) שבשלושה מקומות נאמר הלשון בעצם היום הזה, בכניסת נח לתיבה, ביציאת מצרים, ובמיתתו של משה, שכל הדברים הללו היו צריכים להיות בפרסום ולכן היו בחצי היום. וצ"ע מדוע רש"י לא הביא את מילתו של אברהם.

"בעצם היום הזה נמול אברהם וישמעאל בנו" (יז כו) מובא במדרש ילקוט שמעוני פרשת לך לך (אות פ) שבעצם היום הזה, זה בגבורת השמש בחצי היום. המגן אברהם בספרו זית רענן (אות ה') הקשה וז"ל: וא"ת והא קי"ל זרזים מקדימים דהיינו מצפרא כדאיתא פ"ק דפסחים שלומדים זאת מאברהם אבינו שנא' וישכם אברהם בבוקר, וי"ל דעשה בכוונה לפרסם נגד בני דורו. ומבואר בדברי המדרש ע"פ ביאור הזית רענן, שלמרות שיש מעלה של זרזים מקדימים, אולם אם יאחר את קיום המצווה, המצווה תתקיים יותר בהידור, יש מעלה יותר לקיים את המצווה מאוחד ובהידור, מאשר מוקדם וללא הידור. ויש להעיר שהרי המג"א עצמו (או"ח סי' כ"ה סק"ב) נראה שפסק שתמיד יש להעדיף את מעלת הזרזין מקדימים. שהרי

חידות

1. איך יתכן שהטלת ביצה של תרנגולת, תתיר למול בשבת תינוק שנולד בין השמשות?

צולל היה מזמן אליו כל הבחורים, ומקצת בעלי בתים ביום ראשון של שבועות, וביום אחרון של פסח, ובפורים כשאכלו סעודתם, ומקצתם אינם מברכים ברכת המזון בביתם, וכשיושבים על השולחן אמר להם חודו חידתי: היאך מצינו ביצה שתרגולת פרחת על האילן והפילה ממנו תפוח התפוח אסור, ואם הפילה ממנה ביצה התפוח והביצה מותרים? וזהו פתרונו, כגון שנפל התפוח בין השמשות שהוא ספק לילה, ואסור משום מחובר, אבל כשילדה ביצה בוודאי יום הוא ושניהם מותרים בלילה. משום דכל דבר שתשמישו ביום נולד ביום, והתרגול אינו משמש בלילה, ואף על גב דאיכא לסיפוקי בספנא מארעא (התחממה מהקרקע) והיא יולדת אף בלילה כמו שפירש רש"י שם, מכל מקום הואיל ומעוט הוא לא חיישינן. ולפי זה כתב העיקרי הד"ט (שם) לדון שתינוק שנולד בין השמשות, וביחד עמו תרנגולת הטילה ביצה א"כ אפשר להוכיח שהוא נולד ביום, ובמקרה שנולד בבין השמשות של שבת ויום ראשון, נימולו בשבת, ועיי"ש שהרחיב בזה האם יש חילוק בין היתר של פירות הנושרים ע"פ הטלת הביצה, לבין מילת תינוק.

"ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר לדורותיכם יליד בית ומקנת כסף מכל בן ניכר אשר לא מזרעך הוא" (יז ב). במסכת שבת (דף קלה ע"א) ילפינן מה שכתוב (ויקרא יבג) "וביום השמיני ימול בשר ערלתו", "ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא נולד בין השמשות דוחה את השבת". וכן פסק מרן בשו"ע או"ח (שלא ה) ועיין עוד בדברי השו"ע (יו"ד רסו ח) מי שנולד בין השמשות אין מילתו דוחה שבת. בספר עיקרי הד"ט (או"ח סימן י"א אות ח) מביא רעיון איך שתינוק שנולד בין השמשות של שבת יום ראשון, אפילו הכי ימולו אותו בשבת. רעיון הזה מבוסס על פי מה שכתוב בשו"ת שו"ת מהר"י מברונא (סימן קמט) שכתב שדינה הוא שפירות הנושרים בבין השמשות של שבת אסורים מספק שמא חשיכה הוא, ורבנן גזרו על פירות הנושרים שמא יתלוש. והנה במסכת ביצה (דף ע"א) אומרת הגמרא שתרגולת אינה מטילה ביצה בלילה, ואם כן במקרה שנשר פרי מהאילן בבין השמשות ובאותו זמן גם תרנגולת הטילה ביצה, הדין הוא שהפרי מותר משום שהתברר שאין זה בין השמשות אלא יום. חידוש זה כתב גם בלקט יושר (תלמידו של תרומת הדשן עמוד 301) שמספר על רבו ה"תרומת הדשן" ש"היה מנהגו כשהוא

2. כיצד נקראת אשתו של רב שהוסמך? הוכח מפרשת השבוע!

אברהם" וכן ביעקב אמר לו "ישראל יהיה שמך" הכל בלשון עתיד. והטעם שאמר כן בשרה, כי מיד שנקרא בעלה אברהם על שם "כי אב המון גויים נתתיך" גם אשתו היא שרתי במדינות ואם כן כבר נקראת שמה שרה, על דרך הלצה כדרך כל רב מיד אחר שנסמך נקראת אשתו רבנית.

"ויאמר אלוקים אל אברהם שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה" (יז טו). בספר אגרת הטיול (להג"ר חיים ב"ר בצלאל אחי המהר"ל, חלק הפשט אות ל) כתב: שלשון "שרה שמה" משמע שכבר נקראת שרה, וקשה היכן מצינו שכבר נקראת שרה, ולא מצינו שאמר הכתוב כן לאברהם "כי שמך אברהם" אלא אמר לו "והיה שמך

לאחר מספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, מאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים. מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך. ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזיכוי הרבים לבריאות אושר נחת זש"ק ולע"נ קרובים וידידים. המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים יוכל לפנות לטלפון: 052-814448